

Vastaus valtuustoaloitteeseen Tampereen kaupungin pölyttäjäystävällisyyden tukemiseksi

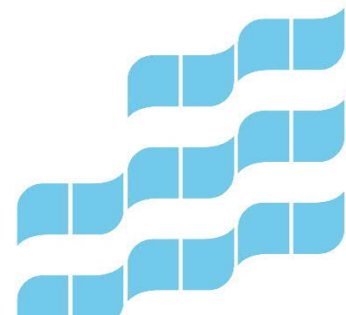
Valtuustoaloitteessaan Tampereen kaupungin pölyttäjäystävällisyyden tukemisesta valtuutetut Milka Hanhela ym. esittävät että Tampere ryhtyy järjestelmällisesti alueellaan puuttumaan pölyttäjäkatoon. Tämän toteuttamiseksi aloitteessa mainitaan useita toimenpide-ehdotuksia, joihin on laadittu vastaukset viheralueet ja hulevedet -yksikössä, ympäristönsuojeluyksikössä, kiinteistötoimen sopimukset ja luonnonvarat -yksikössä sekä infraomaisuuden hallinta -yksikössä.

Valtuustoaloitteen ehdottamat toimenpiteet pölyttäjäystävällisyyden tukemiseksi ja vastaukset:

Käydään läpi Tampereen kaupungin ohjaavat dokumentit ja muokataan niitä huomioimaan pölyttäjäystävällisyys kaupunkiympäristön suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa. Tarvittaessa laaditaan pölyttäjien huomioimisesta oma erillisohjeistus tai suunnitelma.

Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma (Lumo) sisältää useita pölyttäjiä suosivia toimenpiteitä.

Viheralueet ja hulevedet -yksikön vastuulla on toimenpiteen 3 "Viherkattolinjaus" edistäminen. Viherkattolinjauksella ilmaistaan Tampereen tahtotila ja keinot viherkattojen lisäämiseksi

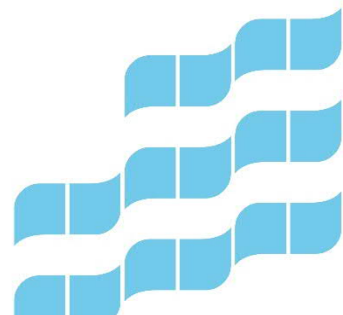

kaupunkikuvassa. Linjaus käsittää sekä kaupungin ohjauskeinot mm. kaavoituksen kautta että viherkattojen edistämisen periaatteet kaupungin omissa rakennushankkeissa. Viherkatot tarjoavat perinteisiä kattoratkaisuja monipuolisempia elinympäristöjä sekä kasveille että hyönteisille. Viherkattolinjaus valmistuu vuoden 2023 alussa.

Viheralueet ja hulevedet -yksikön vastuulla on myös toimenpiteen 11 "Luontopohjaiset hulevesiratkaisut" edistäminen. Tavoitteena on Luontopohjaisten hulevesiratkaisuiden kehittäminen ja laajentaminen. Luontopohjaisilla hulevesiratkaisuille voidaan tukea luonnon monimuotoisuutta kaupungeissa. Luontopohjaisilla hulevesiratkaisuille tuetaan lisäksi vesiensuojelua ja siten vesielinympäristöjen elinvoimaisuutta niin kantakaupungissa kuin sen ulkopuolellakin. Luontopohjaisia hulevesiratkaisuja ovat esimerkiksi erilaiset kosteikot ja kasvipeitteiset vesiä viivyttävät ja suodattavat viherpainanteet. *Luontopohjaisten hulevesiratkaisujen ohjeistus on valmistumassa. Lisäksi kohteita on toteutuksessa. Lisäksi Viheralueet ja hulevedet -yksikössä on parhaillaan käynnissä Viheralueohjelman päivitys sekä Avoimet viheralueet; Maisemapeltojen ja niittyjen ylläpito -ohjelman päivitys.*

Vähennetään lajikirjoltaan köyhien nurmikoiden määrää niityttämällä soveltuvat nurmikkoalueet. Hyödynnetään laidunnusta niittyjen hoidossa siihen soveltuvilla alueilla.

Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Viheralueet ja hulevedet -yksikön vastuulla on toimenpiteen 12 "Kotimaiset luonnonkasvit viheralueilla" edistäminen. Toimenpiteen tavoitteena on lisätä kotimaisten luonnonkasvien käyttöä viheralueilla ja monipuolistaa kaupunkikasvillisuuden laji- ja lajikevalikoimaa.

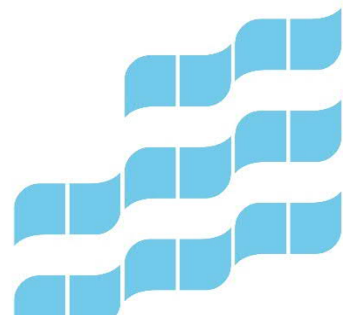

Viheralueiden kasvillisuuden monipuolistaminen tukee hyönteislajiston sekä hyönteisravinnosta riippuvien eliöryhmien monimuotoisuutta ja elinvoimaisuutta. Kasvilajiston monipuolisuus myös edistää kaupunkiluonnon sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Viheralueet ja hulevedet -yksikön ja Infraomaisuuden hallinta -yksiköiden vastuulla on toimenpiteen 13 "kaupunkiniitty" edistäminen. Toimenpiteen tavoitteena on lisätä monimuotoisten ja erityyppisten kaupunkiniittyjen määrää. Toimenpiteeseen kuului toteutetaan erityyppisiä niitty- ja ketokokeiluja. Uusille ja kunnostettaville viheralueille lisätään niittyinä hoidettavia alueita. Kokeilujen pohjalta kehitetään toimintaa laajemmin. Niityt mahdollistavat monipuolisempaa eliölajistoa kuin nurmikentät. Merkittävä osa Suomen uhanalaisista ja uhanalaistuvista lajeista on riippuvaisia avoimista niityelinympäristöistä.

Sopivien kohteiden valikoimiseksi vastuuyksiköt tekevät maastokäyntejä yhdessä viheralueiden kunnossapitäjien kanssa. Hoitoluokan muutos viedään viheraluerokisteriin ja muutoksista sovitaan yhdessä kunnossapitohenkilöiden kanssa.

Viheralueet ja hulevedet -yksikön ja Ympäristönsuojelu -yksiköiden vastuulla on toimenpiteen 23 "Laidunnuksen lisääminen" edistäminen. Luonnonsuojelualueilla laidunnuksen suunnittelusta ja järjestämisestä vastaa ympäristönsuojelu. Asemakaavoitetuilla viheralueilla suunnittelusta vastaa viheralueet ja hulevedet -yksikkö. Tavoitteena on lisätä laidunnusta Tampereen kaupungin omistamilla alueilla vuoden 2021 tilanteeseen verrattuna. Avoimien alueiden umpeutuminen on merkittävä lajiston uhanalaistumisen syy Suomessa ja Pirkanmaalla. Laidunnuksella avataan rehevöityviä ja umpeen kasvavia elinympäristöjä. Laidunalueille syntyy monimuotoista luontoa ja ne elävöittävät maisemaa. Laidunnus tukee myös vieraslajien torjuntaa.

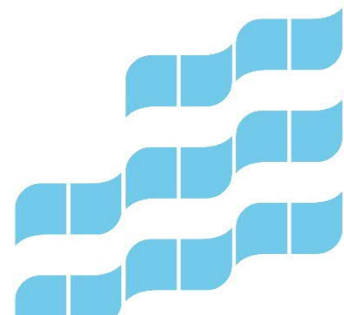
Toimenpiteessä edetään toimenpideohjelman mukaisesti. *Laidunalueita on jo palautettu kaupungin omistamilla alueilla Aitolahdessa, Iidesjärvellä, Peltolammin Rukkamäessä ja Tohlopilla, ja uusia on suunnitteilla mm. Iidesjärven rannalle Nekalaan (Hevoshaka), Peltolampi-Pärrinkosken alueella ja Tesomalle Piikahakaan.*

Aikataulutetaan nurmikoiden leikkaamista pölyttäjien suosimien nurmikasvien parhaan kukinta-ajan ulkopuolelle ja harvennetaan leikkuita.

Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Infraomaisuuden hallinta -yksikön vastuulla on toimenpiteen 16 "Puistonurmien leikkaustapojen monipuolistus" edistäminen. Toimenpiteen tavoitteena on pilotoida puistonurmien leikkaustapojen monipuolistamista. Rakennetun ympäristön kunnossapidossa kerätään kokemuksia erilaisista nurmienleikkaustavoista. Pilotointeihin kuuluvat mm. soveltuvilla kohteilla nurmen leikkauksen vähentäminen ja luontaisen niittykehityksen mahdollistaminen. Pilotoinnissa huomioidaan myös kokeilut kukkivien kasvien leikkauksen porrastuksesta. Toimintaa kehitetään pilotoinneista kerätyn palautteen perusteella.

Harvennetaan tienvarsien niittoa liikenneturvallisuus huomioiden siten, että kaikki sopivat kohteet niitetään korkeintaan kerran kesässä. Aikataulutetaan niitot loppukesään tai alkusyksyyn, jolloin niistä on vähiten haittaa hyönteisille.

Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Kuntatekniikan-yksikön vastuulla on toimenpiteen 14 "Niittykasvit tiealueilla" edistäminen.

Huolehditaan, että niitot korjataan pois niitytettäviltä alueilta ravinneköyhän maaperän tarjoamiseksi ketokasveille ja niittyeliöstölle.

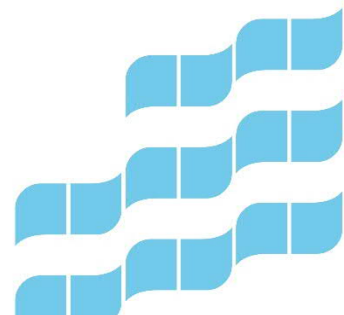
Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Infraomaisuuden hallinta -yksikön vastuulla on toimenpiteen 15 "Niittyjen perustusvaiheen hoito" edistäminen. Tavoitteena on kehittää uusien niittyjen ja ketojen perustamisvaiheen hoitoon liittyviä kunnossapidon ohjeita. *Tavoitteena aloittaa ohjeiden laatiminen kevään 2023 aikana muutamiin suunnitteilla oleviin uusniittykohteisiin.*

Huomioidaan pölyttäjät kaupunkipuulinjauksen mukaisesti koristepuiden valinnassa sekä kukkaistutuksissa. Istutetaan yrtejä ja muita hyötykasveja, kun se on mahdollista.

Toimitaan jatkossakin kaupunkipuulinjauksen mukaisesti. Asemakaavoituksessa käytössä oleva viherkerrointyökalu kannustaa monipuoliseen kasvillisuuden käyttöön erilaisissa rakennushankkeissa ja myös tiiviin rakentamisen korttelialueilla.

Huolehditaan kaupungin omistuksessa olevien metsien ja puistojen hoidossa siitä, että niihin jätetään eri pölyttäjälajien tarvitsemaa lahopuuta sekä riittävän korkeina pystypökkelöinä että maapuuna.

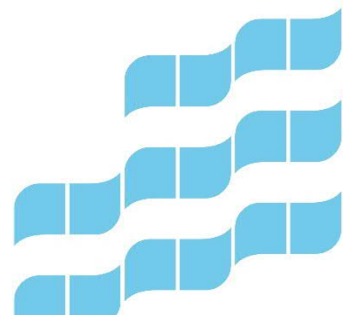
Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Viheralueet ja hulevedet -yksikön vastuulla on toimenpiteen 20 "Lahopuu puistoissa" edistäminen. Tavoitteena on huomioida ja lisätä lahopuun määrää kaupungin puistoissa ja puistojen suunnittelussa. Lisäämällä lahopuuta puistoihin parannetaan muun muassa

pölyttäjähönteisten elinolosuhteita kaupunkiympäristössä, maaperän laatua sekä lahoppuustosta riippuvaisten sien-, sammal-, hönteis- ja lintulajien elinolosuhteita. Toimenpidettä toteutetaan ensisijaisesti kokeilujen ja pilottien kautta. *Lahoppuukohteita on jo toteutettu esimerkiksi Multisillanpuistossa, jossa puiston kunnostuksen yhteydessä sinne jätettiin runsaasti maapuita ja pystypökkelöitä. Lahoppuiden lisäämisen käytännöistä ja jatkotoimenpiteistä uusissa vihersuunnitelmissa ja nykyisillä viheralueilla on sovittu yksiköiden välisessä LUMO-starttipalaverissa.*

Kiinteistötoimen vastuulla olevassa Metsien hoidon toimintamallissa on todettu, että lahoppuuta lisätään kaupungin metsissä erityisesti metsätyökohteiden toteutuksen yhteydessä sekä ekologisen verkoston tärkeillä alueilla. Lahoppuuta lisätään kaatamalla runkoja maapuuksi ja tekemällä pökkelöitä. Toimintamallissa todetaan myös, että luontaisesti syntynyt pysty- ja maalahoppu säästetään, kun siitä ei ole haittaa alueen käyttäjien turvallisuudelle tai yleiselle viihtyisyydelle ja käytölle. Toimintamallissa on linjattu, että vuosien 2022-2030 aikana lahoppuustolle asetetaan laadulliset ja määrälliset tavoitteet lahoppuinventointien perusteella.

Kiinteistötoimessa on parhaillaan käynnissä luonnonhoitotarpeiden paikkatietoperustainen tarkastelu pölyttäjien näkökulmasta kantakaupungin metsäalueilla. Tarkoituksena on tunnistaa ja esittää kartalla ne metsäalueet, joissa luonnonhoidolla, kuten lahoppuun lisäämisellä, voidaan parantaa avointen alueiden lajistoa, erityisesti pölyttäjien elinmahdollisuuksia ja siirtymistä. Lisäksi työssä esitetään kohdetyypeittäin luonnonhoidon toimenpiteitä, jotka ohjaavat varsinaisten metsätyökohteiden suunnittelua. Työ valmistuu kevään 2023 aikana.

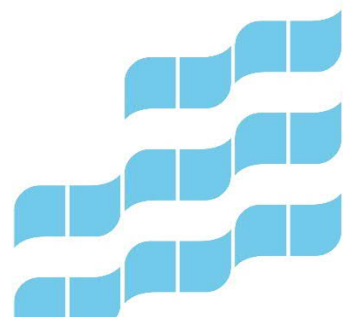

Luodaan pölyttäjämýönteisyyttä tiedottamalla monimuotoisuuden eteen tehtävien toimien, kuten niittyjen perustamisen ja lahoppuun maastoon jättämisen, merkityksestä asukkaille sopiviin paikkoihin asennetuin infotauluin. Tehdään tiedotusta myös kaupungin sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa.

Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Viheralueet ja hulevedet -yksikön vastuulla on toimenpiteen 20 "Lahoppu puistoissa" edistäminen. Tavoitteena on huomioida ja lisätä lahoppuun määrää kaupungin puistoissa ja puistojen suunnittelussa. Lisäämällä lahoppuuta puistoihin parannetaan muun muassa pölyttäjämýönteisten elinolosuhteita kaupunkiympäristössä, maaperän laatua sekä lahoppuustosta riippuvaisten sieni-, sammal-, hýönteis- ja lintulajien elinolosuhteita. Toimenpidettä toteutetaan ensisijaisesti kokeilujen ja pilottien kautta. *Lahoppukohteita on jo toteutettu esimerkiksi Multisillanpuistossa. Lahoppuiden lisäämisen käytännöistä ja jatkotoimenpiteistä uusissa vihersuunnitelmissa ja nykyisillä viheralueilla on sovittu yksiköiden välisessä LUMO-starttipalaverissa kevättalvella 2023. Tiedotusta on tehty ja sitä jatketaan muun muassa Muuttuva Tampere – Instagram-tilillä.*

Rakennetaan yhteistyötä paikallisten mehiläistarhaajien, ympäristöjärjestöjen, oppilaitosten, taloyhtiöiden ja asukasyhdistysten kanssa pölyttäjien elinolojen parantamiseksi, vieraslajien torjumiseksi ja esimerkiksi uusien niittyjen ja viherkattojen perustamiseksi. Käynnistetään asukaskampanja pölyttäjämýönteisten toimintatapojen edistämiseksi.

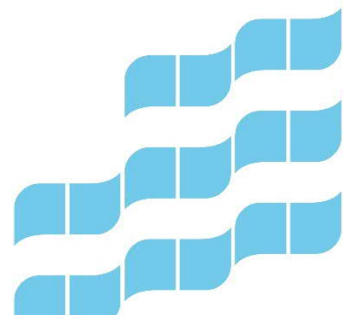
Asiassa edetään Tampereen kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka ja Viheralueet ja hulevedet -yksiköiden vastuulla on toimenpiteen 18

”Luonnonkasvillisuuden hyötykäyttö ympäristörakentamisessa” edistäminen. Osana Hiedanrannan uuden asuinalueen kiertotaloutta edistävää hanketta Villi Vyöhyke ry selvitti Hiedanrannan alueen kulttuurikasvillisuutta, joka on jäämässä alueen uudisrakentamisen alle. Kasvien siemenistä perustettiin alueelle kasvillisuuden rikastusniitty, jonka siemenpankkia voidaan käyttää tulevan uuden alueen viherrakentamisessa. *Selvitystyö ja rikastusniityn perustaminen on saatu valmiiksi vuonna 2021. Rikastusniityn hyödyntämisen aikataulu tarkentuu Hiedanrannan asuinalueen suunnittelun edetessä.*

Joudutetaan liiketunnistimella toimivien ulkovalojen asentamista valosaasteen vähentämiseksi sekä kartoitetaan mahdollisuuksia vähentää valosaastetta yön hiljaisina tunteina kasvukauden aikana. Tämä helpottaa yöaktiivisten pölyttäjien ja eläinten suunnistamista ja säästää sähköä ja rahaa.

Tampereen kaupunki on laatinut häiriövaloa koskevaa selvitystä sekä ohjeistusta osaksi *Tampereen ulkovalaistuksen toimintalinjat*-julkaisuaan. (Asiatunnus: TRE:6068/10.03.02/2022) Häiriövalon tuottoa ehkäistään ensisijaisesti suunnittelun keinoin, jonka ohjaavissa dokumenteissa myös luonto- ja eläinkunnan arvot on otettu huomioon. Ympäristöön leviävän valon määrää minimoidaan kohdentamalla valon käyttö vain halutuille alueille, kuten väylät sekä himmentämällä valaistusta merkittävästi yön hiljaisina aikoina kaikilla alueilla. Liiketunnistuksen käytön mahdollisuutta arvioidaan kohdekohtaisesti. Kaupunki tulee myös tarkentamaan valaistussuunnittelun ohjeistustaan *pimeäksi jätettävien alueiden* – dokumentilla sekä ohjeella herkästi keinovalosta kärsivien lajien huomioinnista suunnittelussa.

Huomioidaan aikaisemmat valtuustoaloitteet luonnonhoidollisesta kulotuksesta (Porttikivi, 25.1.2021), luontoratkaisujen vauhdittamisesta (Tynkkynen, 25.1.2021) sekä päiväkotien ja koulujen pihojen muuttamisesta viheralueiksi (Kiili, 19.10.2020) pölyttäjäystävällisyyden edistämässä.

Aloitteet on käsitelty Tynkkynen aloitetta lukuun ottamatta. Käsiteltyjen aloitteiden vastaukset huomioidaan myös pölyttäjänäkökuilmasta kaupungin toiminnassa.

Lisäksi esitämme, että Tampereella tarkkaillaan pölyttäjien määrää ja kaupungin luonnon elonkirjoa, ja raportoidaan näistä valtuustolle osana Tampereen luonnon monimuotoisuusohjelman seurantaa vähintään kerran valtuustokaudessa.

Tampereen Lumo-ohjelmassa on toimenpiteenä 109 "Luonnon monimuotoisuuden seuranta". Toimenpiteessä kehitetään luonnon tilasta kertovia seurantaindikaattoreita, jotka kuvaavat paitsi yleistä luonnon tilaa, myös paikallista monimuotoisuutta sekä Lumo-ohjelman vaikuttavuutta. Indikaattorien kehitystyö on käynnissä, ja yhtenä indikaattorina tutkitaan pölyttäjien seurantaa. Mittareiden kehitystä raportoidaan osana Lumo-vahti -palvelua internetissä <https://ilmastovahti.tampere.fi/lumo>.

